

<https://doi.org/10.31891/2415-7929-2025-34-4>

УДК 81'25:(81'373+81'37)(045)

РИБАЛКА Наталя

Криворізький національний університет

<https://orcid.org/0000-0003-3804-6875>

rybalka_n@donnuet.edu.ua

ПАВЛОВСЬКА Марія

Криворізький національний університет

pavlovska@donnuet.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ КОРНЕЛІЇ ФУНКЕ «ЧОРНИЛЬНЕ СЕРЦЕ»

Стаття присвячена дослідженню використання перекладацьких трансформацій, застосованих у процесі перекладу художнього твору. У статті розглядається безпосередньо саме поняття перекладацькі трансформації, а також, на основі класифікації А. Науменко, Л. Науменко та Л. Гордєєвою, висвітлюється пояснення та особливості застосування лексико-семантичних трансформацій у процесі перекладу німецького роману К. Функе «Чорнильне серце», виконаного О. П. Логвиненко на українську мову.

Ключові слова: лексико-семантичні перекладацькі трансформації, німецька мова, переклад, роман.

RYBALKA Natalia, PAVLOVSKA Mariia

Kyryvi Rih National University

PECULIARITIES OF LEXICO-SEMANTIC TRANSFORMATIONS APPLICATION IN THE "INKHEART" BY CORNELIA FUNKE'S TRANSLATION

The present article is devoted to the study of translation transformations usage applied in the process of art work translation, which is particularly difficult for translation, because it requires from the translator not only a deep knowledge of the original language, the vocabulary of the target language, and thorough knowledge of literary studies, but also significant skills in translation techniques.

The article deals directly with the concept of translation transformation, and also highlights the explanation and features of using lexical and semantic transformations in the process of translating K. Funke's German novel "Inkheart", performed by O. P. Logvyenko into Ukrainian.

Taking into account that translation transformations are an integral part of the translation process, because they contribute to the adequate transmission of the content and stylistic features of the work, while preserving its emotional and cultural saturation, the analysis of the selected story revealed the use of various lexical and semantic translation transformations, namely synonymous and contextual substitution, calque, descriptive translation, transcoding, antonymous translation, compression, decompression, permutation, transposition, concretization and generalization of meaning therefore, it was decided to explain the essence of each separately.

The results of the research demonstrate that the translation process is complex and multifaceted. It goes beyond the simple transfer of meaning from one language to another, turning into a creative act in which the translator acts as a co-author of the text. The main role in ensuring communicative efficiency is played by lexical and semantic transformations, which help to avoid the literalness of the translation, which can break the authenticity or integrity of the presentation. Thus, the success of the translation largely depends on the careful use of these transformations, which allow not only to preserve the essence of the original text, but also to adapt it to the peculiarities of the target language, reproduce stylistic nuances and convey the meaning as accurately as possible.

Key words: lexical-semantic translation transformations, German language, translation, novel.

Стаття надійшла до редакції / Received 11.04.2025

Прийнята до друку / Accepted 06.06.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ В ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Переклад літературних творів — це складне завдання, яке вимагає не лише точності, але й дотримання стилю, передачі емоційного настрою та збереження авторського задуму. Одним із важливих засобів у роботі перекладача є застосування трансформацій, зокрема лексико-семантичних, що дозволяють адаптувати текст відповідно до норм і специфіки цільової мови. Цей тип трансформацій забезпечує точність і адекватність передання сенсу між мовами. Переклад не можна зводити до механічної заміни слів однієї мови аналогічними у іншій, адже кожне слово має свою семантичну структуру, сформовану під впливом культурних особливостей. Такі відмінності часто створюють труднощі, оскільки значення слова в одному мовному середовищі не завжди має точний еквівалент в іншому. У таких випадках перекладачеві доводиться використовувати різні трансформації, щоб зберегти зміст та ідеї, закладені в оригіналі [6].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЧИ ПУБЛІКАЦІЙ

Тему перекладацьких трансформацій в цілому та лексико-семантичних перекладацьких трансформацій зокрема, досліджували такі вчені, як О. Огуй, Т. Кияк, З. Кучер, Є. С. Максимов, А. Задорожна, Л. П. Науменко, А. Й. Гордєєва, І. В. Корунець, О. Селіванова, А. Г. Гудманян, І. М. Баклан, Н. О. Карпенко, І. С. Полюк та інші. Проте дане питання все ще залишається актуальним, зокрема через свою обширність, та потребує розгляду у якомога більш детальній варіації застосування у перекладацькій діяльності.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета дослідження – розкрити поняття перекладацьких трансформацій та дослідити особливості застосування лексико-семантичних трансформацій у процесі перекладу, аналізуючи німецькі приклади з роману К. Функе «Чорнильне серце» та їх переклад на українську мову

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На меті будь-якого перекладача завжди стоїть якомога точніше й краще передати слова автора першоджерела. Це може бути переклад короткої наукової статті чи довгого багатотомного художнього роману – в кожному випадку читач, що не володіє мовою оригіналу, має з легкістю зрозуміти сенс тексту, який заклад автор, а перекладач його вдало адаптував. Проте, на шляху успіху фінального перекладу стоїть багато перешкод, серед яких – відсутність одного єдиного варіантного відповідника перекладу слова або повна відсутність цілого поняття, нерозповсюдженість окремої термінології та особливості специфіки жаргонізмів чи сленгу, відмінності між структурою мовлення мов оригіналу й перекладу, тощо. І саме для вирішення таких моментів у роботі перекладачі використовують перекладацькі трансформації.

Перекладацькі трансформації – це по суті своїй прийоми перебудови або зміни мови оригіналу задля найближчої передачі сенсу тексту, авторського стилю письменника або антуражу літературного твору мовою перекладу [2].

Мовознавці по всьому світу досі не дійшли згоди щодо визначення однієї єдиної правильної класифікації перекладацьких трансформацій, тому існує численна кількість досліджень та наукових робіт, автор кожної з яких пропонує свій власно виокремлений перелік, але в цілому перекладацькі трансформації поділяються на граматичні, лексико-семантичні та стилістичні [3]. У нашій роботі ми сфокусуємо увагу саме на лексико-семантичних трансформаціях та особливостях їх застосування при перекладі німецького художнього тексту, а саме роману Корнелії Функе «Чорнильне серце» (нім. *Tintenherz*) на українську мову, який виконав О.П. Логвиненко.

Робота з художніми текстами, в силу своєї специфіки, часто зумовлює використання перекладацьких трансформацій, адже літературна мова є насиченою на різноманітні крилаті вирази, складні граматичні обороти, прийоми використання епітетів, гіпербол, порівнянь, повторів, алегорій та посилок на відомі події мистецтва, культури чи історії. Це вимагає особливої ерудованості від перекладача, вміння доцільно й грамотно перекласти літературний твір зберігши його перш закладену автором атмосферу [4].

Лексико-семантичними називають трансформації, що мають відношення до усіх видів перекладу окремих лексичних одиниць (тобто слів, словосполучень та фразеологізмів).

Під час аналізу тексту перекладу та використаних у ньому трансформацій, будемо опиратися на класифікацію, представлену А. Науменко, Л. Науменко та Л. Гордєєвою, які виокремлюють наступні види лексико-семантичних трансформацій: вибір варіантного відповідника, контекстуальна заміна, калькування, описовий переклад, транскодування (транслітерація; транскрибування; мішане транскодування; адаптивне транскодування), антонімічний переклад (негативація; позитивація; анулювання двох негативних компонентів), компресія, декомпресія, пермутація/перестановка слів, транспозиція (номіналізація; вербалізація; ад'ективація), конкретизація та генералізація значення [5].

Далі розглянемо більш детально в чому полягає суть поняття кожної із перелічених вище лексико-семантичних трансформацій й почнемо розбір їх використання в україномовному перекладі роману.

Вибір варіантного відповідника це, як зазначають А. Науменко, Л. Науменко та Л. Гордєєва, трансформація, що «застосовується при перекладі полісемантичних (багатозначних) слів і потребує звернення до контексту.» [5, с 5], тобто це вибір перекладачем словникового значення слова, яке найбільше відповідає поданому тексту.

Яскравими прикладами використання цієї трансформації О.П. Логвиненком при роботі з романом К. Функе є:

1. *«Es drückte den Einband gegen ihr Ohr...»* – «Книжка притискала**ся** **палітуркою** до вуха ...»
2. *«In der Schublade ihres **Nachttisches** hatte sie eine Schachtel Streichhölzer versteckt.»* – «У **шухляди нічного столика** Meri тримала коробку сірників.»
3. *«Er **möchte** kein Feuer.»* – «Вогню він не **любив**.»
4. *«Sie rutschte so hastig aus dem Bett, dass das aufgeschlagene Buch zu Boden fiel.»* – «Вона зіскочила з ліжка так поквапно, що розгорнена книжка впала на підлогу.»
5. *«A Meri коси дістали**ся** **біляві** – од матері, про яку вона знала лише з кількох **вицвілих фотознімків**.»*
– *«Meggies Haar war **blond** wie das ihrer Mutter, von der sie nichts als ein paar blasse **Fotos** kannte.»*

Контекстуальна заміна – це трансформація, яка також опирається на специфіку контексту першоджерела перекладу, проте відрізняється від вибору варіантного відповідника тим, що зумовлює перекладача використати при адаптації лексичної одиниці мови оригіналу одиницю мови перекладу, яка не є її прямим або варіантним відповідником за словником, проте точно передає значення слова у контексті, в якому його вжив автор. Приклади використання контекстуальної заміни:

1. «**Es fiel Regen** in jener Nacht, ein feiner, wispernder Regen.» – «Тієї ночі **мрячив дощ** – дрібненький, шепітний дощик.»
2. «**Gib zu**, es flüstert dir nachts seine **Geschichte** ins Ohr.» – «**А правда ж**, уночі вона сама нашіптує тобі свою **історію?**»
3. «**Die Seiten raschelten verheißungsvoll**, als sie es aufschlug.» – «Сторінки загадково зашурхотіли.»
4. «**Was für unwichtige Dinge im Gedächtnis kleben bleiben!**» – «Ох, скільки ж усіляких дрібниць затримується в пам'яті!»
5. «**Meggie hörte**, wie ein Stuhl zurückgeschoben wurde. **Hastig huschte** sie zu ihrem Zimmer zurück.» – «Мері почула, як у майстерні відсунули стільця, й **притьма кинулася** до себе в кімнату.»

Калькування – це лексико-семантична трансформація, яка полягає у передачі сенсу лексичної одиниці мови оригіналу за допомогою відтворення її структурної моделі у мові перекладу, при цьому не зберігаючи орфографічні або звукові особливості цього слова або словосполучення. Наприклад:

1. «**Das Buch**, in dem Mo in dieser Nacht las, hatte einen Einband aus blassblauem Leinen.» – «Книжка, яку Мо читав цієї ночі, була оправлена в блідо блакитну лляну палітурку.»
2. «**“Staubfinger!”**, rief Mo in die Dunkelheit. **“Bist du das?”**» – «**Вогнерукий!** – гукнув у темряву Мо. – **Це ти?**» (перекладаючи це речення фахівець використовує калькування аби передати специфічність імені персонажа, адже цей нюанс незвичайності є сюжетно важливим і наголошується надалі у думках самої головної героїні. Ця деталь могла б бути не так зрозуміла читачеві, що не володіє німецькою, якби була адаптована звичним для імен шляхом використання транслітерації).

Описовий переклад – це спосіб передачі смислової частини лексичної одиниці, яка не має прямого лексичного відповідника у мові перекладу, шляхом використання словосполучення або речення, що описує значення даної лексичної одиниці. Ця трансформація найчастіше використовується при роботі із термінологією, ідіомами, фразеологізмами, неологізмами та безеквівалентною лексикою. Приклад використання описового перекладу:

«**Meggie konnte sich nicht entsinnen**, ihn je gehört zu haben, und doch klang er vertraut, **wie eine ferne Erinnerung**, die nicht recht Gestalt annehmen wollte.» – «Мері не пригадувала, щоб коли небудь чула його, а проте воно все ж таки щось нагадувало – **щось далеко далеко, таке, що ніяк не хотіло прибрати чітких обрисів.**»

При перекладі поданого вище речення було надано перевагу використанню описового перекладу, аніж більш буквального. Хоча обидва варіанти зберігали б сенс і змістовність першоджерела, вжита лексико-семантична трансформація має більш милозвучне й художнє звучання, що більше гармонує із стилістикою роману. Таким чином, можемо спостерігати, як перекладацькі трансформації у руках фахівця є не тільки єдиним способом перекладу певної лексики, а й засобом підтримки гармонічності та атмосферності твору відповідно до його жанру.

Транскодування – це переклад шляхом відтворення фахівцем графічної та/або звукової форми слова однієї мови засобами іншої. Ця трансформація у свою чергу поділяється на чотири підвиди залежно від способу й засобів передачі: транслітерація, транскрибування, мішане та адаптивне транскодування.

Прикладами використання транскодування у тексті перекладу роману є:

1. «**Für Anna... Und für Elinor....**» – «Присвячую Ані, а також Елінор...»
2. **Meggie – Meri; Capricorn – Каприкорн**

Антонімічний переклад – це використання у мові перекладу протилежної за значенням форми слова мови оригіналу, негативного на позитивне й навпаки, при цьому сенс й значення слова у контексті речення залишаються незмінними. Ця трансформація має наступні підвиди:

Негативація – трансформація, при якій слову, що не має у своїй структурі заперечувальні семи, надають негативне забарвлення шляхом їх додавання у мові перекладу.

Позитивація – трансформація, при якій лексичну одиницю, що мала у своїй структурі семи заперечення, перекладають прибираючи дані семи.

Анулювання двох негативних компонентів – це «спосіб перекладу лексичної одиниці з двома формально вираженими семами заперечення в мові оригіналу словом / словосполученням без формально виражених сем заперечення в МП» [5, с 15]

Приклади використання даної трансформації:

1. «**Mo hatte ihr verboten**, nachts Kerzen anzuzünden.» – «**Мо не дозволяв** їй запалювати вночі свічок.»
2. «**Zuerst blieb es still draußen.**» – «**Надворі – ані шелесь.**»
3. «**Die Kälte zog ihr schon bis in die Nase und sie verstand nicht viel von dem, was die beiden Männer redeten**, doch sie versuchte sich **jedes einzelne Wort einzuprägen.**» – «Холод пронизував її до кісток, і вона вже

майже не розуміла того, про що розмовляли двоє чоловіків, однак намагалася **не пропустити жодного слова**.» (дане речення цікаве тим, що ми прослідковуємо використання антонімічного перекладу підвиди негативації двічі: вперше зі словом **jedes (кожне)**, що у тексті перекладу перетворюється на **жодне**, а вдруге зі словом **einzißrügen (запам'ятати, пам'ятати, знати)** до якого задля збереження сенсу й контексту першоджерела додали заперечну частину **не**, тим самим отримавши в тексті варіант перекладу **не пропустити**).

Компресія – це спосіб перекладу лексичної одиниці мови оригіналу шляхом повного прибирання або зменшення її компонентів. Наприклад:

1. «*Er war oft bis tief in die Nacht wach und las.*» – «Він часто читав до пізньої ночі.»
2. «*Nur der Regen fiel, wispernd und flüsternd, als habe die Nacht plötzlich eine Stimme bekommen.*» – «Тільки дощ нашіптував щось, так ніби в ночі раптом prorізався голос.»
3. «*Doch dann näherten sich Schritte dem Haus, und aus der Dunkelheit tauchte der Mann auf, der auf dem Hof gestanden hatte.*» – «Та потім почулися кроки і з темряви виринав чоловік.»

Декомпресія – це трансформація, що полягає у додаванні до лексичної одиниці мови оригіналу мінімум ще однієї лексеми або навіть групи лексем у мові перекладу. Наприклад:

1. «*So starrte er zu ihrem Haus herüber.*» – «Стояв і, задержав голову, дивився на їхній будинок.»
2. «*Die Bartstoppeln um den schmallippigen Mund waren rötlich wie das Fell der streunenden Katze, der Meggie manchmal ein Schälchen Milch vor die Tür stellte.*» – «Неголена щетина навколо тоненьких губів була руда, як ото хутро у бездомної кицьки, що їй Meri іноді ставила за порогом блюдце з молоком.»
3. «*Staubfinger hatte ihn hervorgestoßen, als könnte ihm der Klang die Zunge zerbeißen.*» – «Вогнерукий **не вимовив його, а скоріше** виштовхнув із себе – так, неначе воно могло обпекти йому язика.»

Пермутація – це спосіб перекладу словосполучень, що полягає у зміні їх порядку при передачі та адаптації з мови оригіналу до мови перекладу. Приклади використання пермутації у перекладі О.П. Лонгвиненка:

1. «*In Mos Zimmer brannte noch Licht.*» – «У кімнаті Мо ще горіло світло.»
2. «*Dann entfernten sich Staubfingers Schritte, langsam, stockend, als zögerte er fortzugehen, als hätte er noch nicht alles gesagt, was er sagen wollte.*» – «Потому вона почула, як віддаляються кроки Вогнерукого – повільно, нерішуче, так ніби той вагався – йти чи не йти, так ніби він ще не все сказав.»

Транспозиція – це трансформація, при застосуванні якої лексична одиниця мови оригіналу у мові перекладу змінює частину мови, до якої належала. Наприклад:

1. «*Aber sie blieb sitzen, mit klopfendem Herzen, und starrte weiter hinaus in die Nacht, als hätte der Fremde sie angesteckt mit seiner Reglosigkeit.*» – «Серце в неї калатало, і вона й далі вдивлялася в ніч, так мовби той незнайомец заразив її своєю заляккістю.»
2. «*Der Neue, den er als Ersatz für dich aufgetrieben hat, ist ein furchtbarer Stümper.*» – «А отой новенький, якого він десь роздобув замість тебе, – таке нездарисько, **просто жах!**»

Конкретизація значення – це трансформація, застосовуючи яку перекладач використовує лексичну одиницю з вузьким семантичним значенням для передачі лексичної одиниці мови оригіналу, що має більш широке значення. Наприклад:

1. «*Das Haar klebte ihm auf der nassen Stirn.*» – «Мокрий чуб прилип йому до чола.»
2. «*Staubfinger strich sich das tropfnasse Haar aus der Stirn.*» – «Вогнерукий відгорнув із чола геть мокру чуприну.»
3. «*Widerstrebend schob sie die immer noch kalten Zehen unter der Decke hervor und legte sie in Mos warme Hand.*» – «Дівчинка знехотя виставила з під ковдри все ще холодну ступню й поклала її в теплу батькову долоню.»

Генералізація значення – це лексико-семантична трансформація, що полягає у перекладі вузько направленою поняття мови оригіналу більш широкою у своєму значенні лексичною одиницею мови перекладу.

Приклад використання: «*Widerstrebend schob sie die immer noch kalten Zehen unter der Decke hervor und legte sie in Mos warme Hand.*» – «Дівчинка знехотя виставила з під ковдри все ще холодну **ступню** й поклала її в теплу батькову долоню.» (В даному реченні перекладач при роботі із лексемою *Zehen* (пальці ніг) використав генералізовану лексему мови перекладу – *ступня*).

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Відтак, можна впевнено стверджувати, що перекладацькі трансформації – це невід'ємна частина процесу перекладу, що дозволяє використати лексичні елементи мови перекладу по максимуму. Перекладацькі трансформації дають широкий вибір відповідників до мови оригіналу; розкривають терміни, що не притаманні мові перекладу; розширюють речення задля кращої передачі змісту першоджерела; а також допомагають не тільки влучно й доцільно передати думки автора першоджерела, а й наситити текст

відповідним емоційним та стилістичним забарвленням, адаптуючи його до структури мови перекладу таким чином, що читач, який не володіє мовою оригіналу, може з легкістю поринути у світ роману.

Розглянувши використання при перекладацькій роботі О.П. Логвиненка лексико-семантичні трансформації та їх різнобарв'я, можемо зазначити, що деякі з них зустрічаються доволі часто, інші – зовсім рідко, що не є дивним, адже їх використання не є абсолютно обов'язковим і повністю залежить від рішення фахівця-перекладача, що працював з тим чи іншим текстом.

Беручи до уваги, що перекладацькі трансформації є невід'ємною складовою процесу перекладу, адже вони сприяють адекватній передачі змісту та стилістичних особливостей твору, зберігаючи його емоційну та культурну насиченість, під час аналізу вибраного оповідання було встановлено використання різноманітних лексико-семантичних перекладацьких трансформацій, а саме вибір варіантного відповідника, контекстуальна заміна, калькування, описовий переклад, транскодування, антонімічний переклад, компресія, декомпресія, пермутація, транспозиція, конкретизація та генералізація значення, тому було вирішено провести роз'яснення суті кожної окремо.

Результати проведеного дослідження демонструють, що процес перекладу є складним і багатогранним. Він виходить за межі простого перенесення значення з однієї мови в іншу, перетворюючись на творчий акт, у якому перекладач виступає співавтором тексту. Основну роль у забезпеченні комунікативної ефективності відіграють лексико-семантичні трансформації, які допомагають уникнути буквальності перекладу, здатної порушити природність чи цілісність викладу. Таким чином, успіх перекладу значною мірою залежить від ретельного використання цих трансформацій, що дозволяють не лише зберегти сутність оригінального тексту, але й адаптувати його до особливостей мови перекладу, відтворити стилістичні нюанси та максимально точно передати зміст.

Література

1. Абдуллаєва А.Ф. Актуальні питання теорії та практики художнього перекладу. Суми. 2020. 70 с. URL: <https://surl.li/pwdfyd>
2. Кияк Т.Р., Огуй О.Д., Науменко А.М. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова книга, 2006. 592 с.
3. Кучер З. І. Практика перекладу (німецька мова): навч. посібник для студ. вищ. навч. заклад. 2-ге вид. Вінниця: Нова книга, 2017. 464 с.
4. Лисенко Г. Л. Основи перекладу – міст між теорією і практикою (німецько-український напрям): підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. 204 с.
5. Науменко Л. П., Гордєєва А. Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську: навч. посібник. Вінниця: Нова книга, 2011. 136 с.
6. Савчук Г. В., Дашкова К. В. Особливості перекладу художньої літератури. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. № 35. Том 2. 2018. С. 79-81. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v35/part_2/22.pdf
7. Сіняговська І. Ю. Визначення та класифікація перекладацьких трансформацій у процесі художнього перекладу тексту. *Наукові праці. Філологія. Мовознавство*. Випуск 209. Том 221. 2014. С. 89-93 URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npchdufm_2014_221_209_20.pdf
8. Удовіченко Г. М., Дмитрук Л. А. Курс лекцій для вивчення дисципліни «Вступ до перекладознавства та основи редагування перекладів». Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2021. 170 с.
9. Функе К. Чорнильне серце. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=637>
10. Щигло Л. В. Основи теорії та практики перекладу. Німецька мова : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2015. 214 с.
11. Funke C. Tintenherz. URL: <https://www.rulit.me/books/tintenherz-read-274941-1.html>

References

1. Abdullayeva, A. F. (2020). Aktualni pytannia teorii ta praktyky khudozhnoho perekladu [Current issues of the theory and practice of artistic translation]. Amounts. 70 p. Available at: <https://surl.li/pwdfyd> [in Ukrainian]
2. Kyiak, T. R., Oguy, O. D., Naumenko, A. M. (2006). Teoriia ta praktyka perekladu (nimetska mova) [Theory and practice of translation (German language). Textbook for students of higher educational institutions]. Vinnytsia: New Book. 592 p. [in Ukrainian]
3. Kucher, Z. I. (2017). Praktyka perekladu (nimetska mova) [Translation practice (German language)]: teaching study guide higher education institution. 2nd edition Vinnytsia: New book. 464 p. [in Ukrainian]
4. Lysenko, H. L. (2019). Osnovy perekladu – mist mizh teoriiei i praktykoiu (nimetsko-ukrainskyi napriam) [Basics of translation - a bridge between theory and practice (German-Ukrainian direction)]: textbook. Kyiv: KPI named after Igor Sikorskyi, Polytechnic Publishing House. 204 p. [in Ukrainian]
5. Naumenko, L. P., Gordeeva, A. I. (2011). Praktychnyi kurs perekladu z anhliiskoi movy na ukrainsku [Practical course of translation from English into Ukrainian: teaching manual]. Vinnytsia: New Book. 136 p. [in Ukrainian]
6. Savchuk, H. V., Dashkova K. V. (2018). Osoblyvosti perekladu khudozhnoi literatury [Peculiarities of translation of fiction]. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*. Ser.: Philology, no. 35. Volume 2. PP. 79-81. Available at: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v35/part_2/22.pdf [in Ukrainian]

-
7. Sinyagovska, I. Yu. (2014). Vyznachennia ta klasyfikatsiia perekladatskykh transformatsii u protsesi khudozhnoho perekladu tekstu. [Definition and classification of translation transformations in the process of artistic translation of a text]. *Scientific works. Philology. Linguistics*. Issue 209. Volume 221. PP. 89-93 Available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npchdufm_2014_221_209_20.pdf [in Ukrainian]
 8. Udovichenko, H. M., Dmytruk, L. A. (2021). Kurs leksii dlia vyvchennia dystsypliny «Vstup do perekladoznavstva ta osnovy redahuvannia perekladiv» [A course of lectures for the study of the discipline "Introduction to translation studies and the basics of translation editing"]. Kryvyi Rih: DonNUET. 170 p. [in Ukrainian]
 9. Funke, K. Chornylne sertse [Inkheart]. Available at: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=637> [in Ukrainian]
 10. Shchyglo, L. V. (2015). Osnovy teorii ta praktyky perekladu. Nimetska mova : navch. posib [Fundamentals of translation theory and practice. German language: education. manual] Sumy: Sumy State University. 214 p. [in Ukrainian]
 11. Funke, C. Tintenherz. Available at: <https://www.rulit.me/books/tintenherz-read-274941-1.html> [in German]